

Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Facultatea de Comunicare și Relații Publice

Comunicare interpersonală mediată de noile tehnologii

Teză de abilitare

Conf. univ. Loredana Ivan

București, 2020

Cuprins

Rezumat în limba română /3

Rezumat în limba engleză /6

Introducere /9

Capitolul 1. Realizări profesionale și științifice /11

1.Evoluția profesională după obținerea titlului de doctor (CV narativ) /11

2.Evoluția științifică după obținerea titlului de doctor. Direcții de cercetare în domeniul comunicării /14

2.1. Comunicare nonverbală și decodificarea emoțiilor /16

2.2. Elemente de comunicare în domeniul educațional: importanța comunicării interpersonale /32

2.3.Vârșnicii și folosirea noilor tehnologii de comunicare /48

2.4.Reprezentarea vizuală a vârstnicilor: *visual ageism* /64

2.5.Considerații privind direcții de cercetare viitoare /70

3.Capacitatea de a coordona echipe de cercetare /76

Capitolul 2. Direcții de cercetare viitoare și panul de carieră /78

1. Proiecte actuale și interese de cercetare /78

2. Proiecte în pregătire și aspecte privind colaborarea internațională /82

3. Planuri de carieră legate de activitate în cadrul Școlii Doctorale /84

Bibliografie /86

Rezumat în limba română

Prezenta teză de abilitare: *Comunicare interpersonală mediată de noile tehnologii* descrie domeniile cheie în care derulat cercetări și am realizat publicații, începând cu anul 2008, când am primit titlul de doctor. Am ales să prezint cele mai importante cercetări, cele care au marcat evoluția carierei mele și care stau la baza proiectelor viitoare.

Lucrarea prezintă patru arii de cercetare la care am adus contribuții originale în ultimii 12 ani: (1) *Comunicarea nonverbală și decodificarea emoțiilor*; (2) *Elemente de comunicare în domeniul educațional – importanța comunicării interpersonale*; (3) *Vârșnicii și folosirea noilor tehnologii de comunicare*; (4) *Reprezentarea vizuală a vârșnicilor: visual ageism*. Contribuțiile mele, în calitate de conducător de doctorat, se pot încadra domeniului *Comunicării Interpersonale*, un domeniu care nu este astăzi acoperit de Școala Doctorală în Științele Comunicării din România. Acest domeniu este însă dezvoltat, la nivelul studiilor doctorale, în alte universități din străinătate.

Metodologia privind organizarea și desfășurarea procesului de obținere a atestatului de abilitare presupune ca teza de abilitare să prezinte principalele realizări științifice ale candidatului, cu indicarea direcțiilor viitoare de cercetare. Conform aceleiași metodologii, teza trebuie să arate capacitatea candidatului de a coordona echipe de cercetare și de a gestiona activități didactice la nivel doctoral. Astfel, prezentul manuscris este structurat în două capitole. În Capitolul 1, am prezentat principalele realizări profesionale, pe cele patru domenii descrise mai sus, pe care le consider direcțiile principale de cercetare, iar în Capitolul 2 a menționat direcțiile viitoare de cercetare și planurile de carieră legate activitatea la Școala Doctorală.

Conform metodologiei, am detaliat mai întâi evoluția mea profesională de la terminarea studiilor doctorale până în prezent. Menționez că în anul 2005, propuneam, la Facultatea de Comunicare și Relații Publice SNSPA, primul curs universitar din România cu titlul *Comunicare Nonverbală*, care valorifica demersul de documentare pe care îl realizasem în perioada de doctorat. Acest curs a fost un curs facultativ 2 ani și a devenit un curs opțional, pe care îl predau din 2008, la terminarea doctoratului – primul curs de comunicare nonverbală de nivel universitar. În 2012 propuneam, la aceeași facultate, și primul curs de *Comunicare Interpersonală*, pe care îl predau și în prezent. Cele două cursuri, împreună cu cel de *Metode de cercetare în științele*

comunicării, definesc în prezent ariile mele de expertiză în zona predării academice, arii în care am adus permanente îmbunătățiri, actualizări, elemente de noutate.

În continuare am oferit detalii privind direcțiile de cercetare abordate. Interesele mele de cercetare în perioada 2008-2020 pot fi descrise de-a lungul a patru direcții importante, care au continuat să mă preocupe, direcții care au elemente comune și se subsumează domeniului *Comunicării interpersonale*. *O primă direcție este aceea a comunicării nonverbale și a decodificării emoțiilor*, aspect care are legătură cu teza mea de doctorat, s-a concretizat într-un curs academic și a fost marcat de câteva publicații în jurnale de specialitate pe care le-am menționat în manuscris. Principala problemă pe care am abordat-o în studiile din domeniul comunicării nonverbale este legată de competențele nonverbale ale indivizilor (predictori, efecte și posibilități de îmbunătățire). M-a interesat astfel care sunt factorii care generează diferențe între indivizi în ce privește abilitățile lor de a codifica și decodifica emoții în interacțiunile cotidiene.

O a doua direcție de cercetare privește elementele de comunicare în procesul educațional și se referă la cercetări pe care le-am condus în echipe interdisciplinare și care au vizat aspecte legate de relația profesor-elev și prevenirea abandonului școlar, aspecte legate de centralitatea în grupurile de egali și rezultatele școlare ale elevilor și studenților, dar și cercetări privind motivațiile elevilor de a continua studiile la nivel universitar și factori care influențează decizia de a alege o anumită facultate.

În ultimii șapte ani, m-am dedicat unor direcții noi de cercetare care pot fi incluse domeniului *Comunicării interpersonale mediate de noile tehnologii*. Acest lucru și pentru că domeniul comunicării interpersonale în sine cunoaște o schimbare de paradigmă, prin includerea noilor tehnologii de comunicare și informare în înțelegerea și explicarea comportamentelor umane și pentru că am devenit membră a rețelei de cercetători ACT (*Ageing Communication Technology*) - o rețea internațională care reunește specialiști din mai multe țări, în domenii complementare (de la gerontologie, la comunicare, psihologie, sociologie) și care derulează studii legate de vârstnici și utilizarea noilor tehnologii digitale de comunicare. În cadrul acestei rețele, am contribuit cu o perspectivă din zona comunicării interpersonale și a comunicării emoționale. Astfel, *o nouă direcție de cercetare*, care s-a materializat în publicații în co-autorat, în jurnale de specialitate este cea a *vârstnicilor și folosirea noilor tehnologii de comunicare*. În strânsă legătură cu această direcție de cercetare și ca urmare a activităților mele în programul

COST ACTION IS1402 Ageism- a multi-national, interdisciplinary perspective (2014-2018), un program finanțat de Comisia Europeană, am inițiat *cercetări cu privire la reprezentarea vizuală a vârstnicilor* (o a patra direcție de cercetare e care am descris-o în detaliu) și am lansat în literatura de specialitate termenul de *visual ageism*, care se bucură deja de interes din partea comunității internaționale (a fost citat în lucrări de specialitate și în conținuturi online accesibile publicului larg).

Capitolul 2 prezintă trei proiecte de cercetare în care sunt implicată în prezent și care vor continua în anii următori. Fiecare dintre acestea se leagă de direcțiile de cercetare menționate anterior: (1) **COVID19: Technology, Social Connections, Loneliness & Leisure Activities** <https://healthwellbeing.kmi.open.ac.uk/covid-19/technology-social-connections-loneliness-leisure-activities/#>; (2) **Programme for the International Assessment of Adult Competencies PIAAC România**; (3) **Aging in Data Partnership Grant**. Dincolo de aceste trei proiecte de lungă durată, cu parteneri internaționali și în care estimez că vor fi implicați mai mulți doctoranzi, am descris și proiecte de scurtă durată, colaborări cu tineri cercetători, pe teme punctuale, coordonarea unor echipe de studenți interesați de cercetare în domeniile descrise mai sus.

La final, am detaliat contribuțiile pe care le pot aduce *Școlii Doctorale în Științele Comunicării*. În calitate de cordonator de doctorat, aș avea mai mare o responsabilitate în a antrena doctoranzii și tinerii cercetători în proiectele internaționale numeroase pe care le derulez deja sau care sunt programate pentru anii următori. Am făcut și în trecut acest lucru, dar sunt conștientă de faptul că este nevoie ca doctoranzii noștri să fie mai bine conectați cu rețelele internaționale de cercetători, în domeniile în care activează. Aceasta este o misiune pe care o doresc, ca membru al Școlii Doctorale și am resursele de a o îndeplini. Prezentul manuscris a încercat să evidențieze că aceasta ar putea fi contribuția mea cea mai importantă la dezvoltarea Școlii Doctorale în Științele Comunicării, de la SNSPA.

Rezumat în limba engleză

The current thesis: *Interpersonal Communication mediated by Technology* presents the main areas in which I have conducted research and published, starting with 2008, after my PhD graduation. I chose to present the most important academic accomplishments, which have marked my research career and will constitute the base of the future projects.

This manuscript provides details about four areas in communication, in which I have contributed during past 12 years: (1) *Nonverbal communication and emotional decoding*; (2) *Communication in the education area: the importance of interpersonal approach*; (3) *Older people and communication technologies*; (4) *Visual representation of ageing: visual ageism*. Those four areas are part of the *Interpersonal Communication* domain that is not yet developed at the Doctoral School in Communication Studies in Romania, and as far as I know. Still the *Interpersonal Communication* area is developed at the doctoral level in other universities around the world. In the manuscript I provided some examples of such programs.

The Methodology on the part of the process of habilitation states that the current thesis should present the main academic accomplishments while indicating the candidate's research plans for the next years. Also, *the Methodology* requires that the thesis should provide clear indications over the candidate's competence in coordinating research teams and teaching, including at the doctoral level. Therefore, the current thesis is structured in two Chapters. In Chapter 1 I have presented the main contributions in the four research areas described above, whereas in Chapter 2 I have mentioned future research plans, ongoing projects and partnerships, and also my potential contribution to the Doctoral School in Communication Sciences.

As requested in *the Methodology*, I first described my academic career starting with 2008, when I received the doctoral degree up to present times. I have to qualify that in 2005 I have initiated, at the Faculty of Communication and Public Relations (FCRP- SNSPA) the first university course in Romania of *Non-verbal Communication*. It was first taught as an extra-curricular course, than starting from 2008 - it is an optional course in the faculty curricula - the first course of *Nonverbal Communication* in the university curricula, in Romania. At the same faculty, in 2012, I have initiated a course of *Interpersonal Communication*, which I have been teaching till present. The two courses together with the *Research Methods* course define my areas of expertise in the academic field, in the communication studies. In such areas I have continuously added original aspects, new research studies and research designs and I have significantly contributed over the years.

Subsequently, the manuscript provides details about each of the four research areas, all part of the Interpersonal Communication filed. One research topic I have systematically approached was the *nonverbal communication and emotional communication*. In this regard, I was particularly interested on the *nonverbal competence* - people's abilities of encoding and decoding emotions (predictors, antecedents, and consequences) and how can we train such abilities in daily interactions.

A second research topic refers to the role of interpersonal communication in the educational field, particularly in student-teacher interactions, but also aspects regarding school achievements and the role of social networks, including peer networks (individuals' centrality in such networks). In some studies I have revealed also aspects regarding students' motivation to continue educational at the university level and factors that would influence their decision to enrol to a special university program

During past seven years, I have worked on several research projects in the area of *Interpersonal Communication mediated by Technology*. Generally speaking, there is a change in paradigm in the studies for the Interpersonal Communication area, worldwide, as researchers tend to investigate more the role of Information and Communication Technology (ICT) in people's lives. Also, in 2013 I have become a member of ACT (*Ageing Communication Technology*) - a multi-national and multidisciplinary research network focused aging studies and the way older people appropriate communication technologies (including digital technologies) in daily life. Being part of this international network stimulated me to focus more on the interpersonal communication mediated by technology at older people and also in intergenerational contexts.

In 2014, I became part of *COST ACTION IS1402 Ageism- a multi-national, interdisciplinary perspective* (2014-2018), a program financed by the European Commission, and I have starting working in research projects about how older people are visually represented in the media content, by coining the term of *visual ageism* (Loos & Ivan, 2018). This term has been already used in the international studies and quoted as such and it became rather popular also for journalists and a larger audience. Subsequently, together with Eugene Loos, professor at Utrecht School of Governance, we conducted several research studies to provide evidence for the way visual ageism is to be found in the media content and how to fight visual ageism.

In Chapter 2, I presented three very recent projects I am currently involved and in which I will work in the future years, as they are large scale and long term partnerships. These are also projects which continue the work in the research areas I mentioned above.

(1) **COVID19: Technology, Social Connections, Loneliness & Leisure Activities**

<https://healthwellbeing.kmi.open.ac.uk/covid-19/technology-social-connections-loneliness-leisure-activities/#>;

(2) **Programme for the International Assessment of Adult Competencies PIAAC Romania;** (3) **Aging in Data Partnership Grant.** These are projects in which I estimate the involvement of a several PhD students and early stage career researchers from our university.

Besides these three projects, there are details regarding short time projects, research plans involving colleagues from the same research laboratory, the coordination of students who are involved in research teams, all in the areas of Interpersonal Communication.

Finally, the thesis indicates the potential contribution that I could bring to the Doctoral School in Communication, once I will be admitted as coordinator for PhD students. I have underlined that one important benefit would be the involvement of PhD students in international projects and transnational networks I am already part of, and their participation in the three long time projects I have already described. I have involved PhD students from SNSPA in my projects for the past 12 years and I will continue to do so. However, as a member of the Doctoral School I would take more responsibility in this and be more involved in mentoring early stage career researchers.